ਮਾਨੀਬੇਨ ਮਗਨਭਾਈ ਭਾਰੀਆ
ਬਨਾਮ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾਹੋਦ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3153 ਦੀ 2022)
ਅਪ੍ਰੈਲ 25, 2022

[ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ ਅਤੇ ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ, 1972 – ਧਾਰਾਵਾਂ 1(3), 1(3A) ਅਤੇ 2 – ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ – ਹੱਕਦਾਰੀ ਤੋਂ – ਕੀ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ (ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਐਸ) ਅਤੇ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਸਹਾਇਕਾਂ (ਏਡਬਲਿਊਐਚਐਸ) ਨੂੰ, ਜੋ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਡ ਚਾਈਲਡ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਕੀਮ (ਆਈਸੀਡੀਐਸ) ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ – ਫੈਸਲਾ (ਪ੍ਰਤੀ ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ): ਧਾਰਾ 1 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (3A) 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ – ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਹਰ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ – ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਈ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਨਾ ਹਨ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ ਐਕਟ – ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਧੀਆ ਬਾਂਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ – ਉਹ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਐਸ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਐਸ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਐਸ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਐਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਾਣਤਾ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੀ ਗਈ ਹੈ – ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਐਸ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਐਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਨਖਾਹ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ 1972 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਐਸ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਐਸ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ – 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਐਸ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਐਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ – ਫੈਸਲਾ (ਪ੍ਰਤੀ ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) (ਸੁਪਲੀਮੈਂਟਿੰਗ) – ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਾਣਤਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਕਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ – ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈਚਛਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੋ ਕੁਝ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ 'ਮਾਣਤਾ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ 'ਤਨਖਾਹ' ਹੈ ਜੋ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ – ਇਹ ਉਹ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਉੱਤੇ ਕਮਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਐਕਟ, 2013 – ਧਾਰਾਵਾਂ 4, 5 ਅਤੇ 6 – ਕੰਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖਤਮ) ਐਕਟ, 1970 – ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ – ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ।

ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ – ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ – ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ – ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ – ਫੈਸਲਾ (ਪ੍ਰਤੀ ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ): ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 47 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਡਿਕਲੇਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਅਤੇ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਵੇਨੈਂਟ ਦਾ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਹੈ – ਇਸ ਸੰਧੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਭੋਜਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਹੈ – ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਹੈ – 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ – ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਭਲਾਈ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰ-ਆਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵੱਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ – ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟ. 47 – ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013

ਸਟੈਚਿਊਟਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ – ਲਾਭਕਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ – ਫੈਸਲਾ (ਪ੍ਰਤੀ ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ): ਜਦੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਇਸਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਰਗ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਯਾਨੀ ਇੱਕ ਜੋ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜੋ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ:

ਪ੍ਰਤੀ ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ 2013 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਤੋਂ 6 ਦੇ ਕਾਰਜਾਨੂੰਹ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ, ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 8, 9, 10 ਅਤੇ 12][773-ਐਫ-ਜੀ; 774-ਏ-ਬੀ, ਸੀ; 776-ਡੀ-ਈ]

2. 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 (ਆਰਟੀਈ ਐਕਟ) ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਐਸ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਐਸ ਵੀ ਉਕਤ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟਸ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੇ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਬਾਂਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 47 ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਰਾਜ ਦੇ ਦਾਇਤਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਡਬਲਿਊ ਅਤੇ AWH ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ। ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 2013 ਐਕਟ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ, ਅਮੀਰਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਮੀਰਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਾ। [ਪਾਰਾ 18 ਅਤੇ 19] [780-G-H; 781-ਏ-ਸੀ]

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਮੀਰਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2007 (11) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 681 : [2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 329 –ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

3. ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਕੰਮ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਸਮਯਕ ਨੌਕਰੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਮਿਤੀ 25ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ, 2019 ਨੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ, ਡਿਊਟੀਆਂ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ, ਨਿਯਮ, ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਮਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਵਰਕਰ/ਹੈਲਪਰ (ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ, ਮਾਣਯੋਗ ਸੇਵਾ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ) ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਹਨ। 25ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2019 ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ, ਜੋ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਸਮਯਕ ਨੌਕਰੀ ਹੈ। ਉਥੇ

ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13 ਅਤੇ 20]

4. ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ, 1972 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (3ਏ) ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਹਰ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਹਨ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਸਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੁੱਲੁੰਦਰ ਦੀ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ 'ਸੰਸਥਾਵਾਂ' ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਈ) ਵਿੱਚ ਕੰਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖਤਮ) ਐਕਟ, 1970 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੰਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4)(ਏ) ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕੰਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ ਐਕਟ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਅੰਗ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਯੋਗਦਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਠੇਕਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਈ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਾਪਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਮਿਨੀਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੇ ਦਸ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਹਨ।

ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਾਜੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, 1978 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 213 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 1980 (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 4 : [1980] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 953 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

5. 'ਤਨਖਾਹ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਲਾਭ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਕਮਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਾਣ-ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਨਖਾਹ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਐਕਟ, 1972 ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਅ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 2 ਦੇ ਖੰਡ (ਐਫ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇਗਾ।

[ਪੈਰਾ 29]

6. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 1997 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ 1972

ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੇ ਖੰਡ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ, 3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਕੰਮ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਰਟੀਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 30]

7. ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਐਕਟ, 1972 ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਨੂੰ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਭ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ। [ਪੈਰਾ 32]

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2004 (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 755 : [2004] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 470 ਅਤੇ ਜਯਾ ਬੱਚਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2006 (5) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 266 : [2006] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 110 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਤੀ ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ (ਸੁਪਲੀਮੈਂਟਿੰਗ)

1. ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ (ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ) ਅਤੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਸਹਾਇਕਾਂ (ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਿਹਤ ਜੰਗ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਗਲੀ ਪੰਕਤੀ ਦੀਆਂ ਔਰਤ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਹਨ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਦੀ। ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਸਕੀਮ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਜਰੀਆ ਹੈ - ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੋਸ਼ਣ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਗਰਭਵਤੀ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮੁਦਾਇ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਲਈ। "ਸਮਾਜਿਕ ਬਾਲ ਦੇਖਭਾਲ" ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ: ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਯੋਗ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸੰਭਵ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਬਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਮੀਰ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਹੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਕਾਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾਗਤ ਤੰਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 19 ਅਤੇ 20]

2. ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਘਾਹ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ/ਕਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਪ੍ਰਯਤਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ/ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ/ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਸਰਦਾਰ ਮੇਲਜੋਲ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ, ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਤਰਕਸੰਗਤਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕੈਡਰ ਪੋਸਟ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ 25 ਨਵੰਬਰ, 2019 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੀਮ ਨਾਲ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ (ਸਮੇਤ ਅਕਾਦਮਿਕ ਯੋਗਤਾ) ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੀ ਪੋਸਟ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਭਾਗੀਦਾਰ/ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ,

ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 42 ਅਤੇ 45]

3. ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮਾਣਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੰਮਾਨਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ/ਬਖਸ਼ੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈਚਛਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੋ ਕੁਝ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ 'ਮਾਣਤਾ ਰਾਸ਼ੀ' ਦੇ ਨਾਮਕਰਣ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ 'ਮਜ਼ਦੂਰੀ' ਹੈ ਜੋ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ 'ਤੇ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(s) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 48]

4. ਅਮੀਰਬੀ ਕੇਸ 'ਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਲੋਕ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 311 ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਲੋਕ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਐਕਟ, 1972 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਮੀਰਬੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਦਦ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾਸ 49, 50 ਅਤੇ 51]

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਮੀਰਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ,
2007 (11) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 681 : [2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 329 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਐਨ. ਸੁੰਦਰਾ ਮਨੀ 1976 (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 822 : [1976] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 160; ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਜੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ 1978 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 213 : [1978] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 207; ਸੰਤ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਜਿੰਦਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ 1979 (2) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 274 : [1979] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 900; ਸਟੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਵਾਟਰਫਰੰਟ ਵਰਕਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ 2001 (7) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 : [2001] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 343; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 1980 (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 4 : [1980] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 953; ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਿਵ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ 2004 (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 755 : [2004] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 470; ਜਯਾ ਬੱਚਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ 2006 (5) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 266 : [2006] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 110; ਬਿਰਲਾ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 2019 (4) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 513 : [2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 963 ਅਤੇ ਉੰਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਜੇ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1993) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 111 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਹਵਾਲਾ

ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ।

(1978) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 213 ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਪੈਰਾ 2(d)

[2004] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 470 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 2(f)

[2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 329 ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਪੈਰਾ 2(h)

[2006] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 110 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 2(i)

[1980] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 953 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪੈਰਾ 2(j)

ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ।

[1976] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 160 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 15

[1978] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 207 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 15

[1979] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 900 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 15

[2001] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 343 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 15

[1980] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 953 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 16

[2004] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 470 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 16

[2006] 2 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 110 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਪੈਰਾ 16 [2006] 10 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 329 ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ

[2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 963 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(1993) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 111 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3153 ਦਾ 2022.

08.08.2017 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਐਲ.ਪੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 939 ਦੇ 2016 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.3154, 3155, 3156, 3157 ਅਤੇ 3158 ਦਾ 2022.

ਸੰਜੇ ਪਾਰਿਖ, ਪੀ. ਵੀ. ਸੁਰੇਂਦਰਨਾਥ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮਿਸ ਪਿਓਲੀ, ਸਤਵਿਕ ਪਾਰਿਖ, ਰਾਹੁਲ ਨਾਰੰਗ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰਨ ਕੇ. ਆਰ., ਬੀਜੂ ਪੀ. ਰਾਮਨ, ਸਾਵਨ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਦਬਾਸ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਮਿਸ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਮਿਸ ਆਸਥਾ ਮਹਿਤਾ, ਮਿਸ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮੋਹਪਾਤਰਾ, ਮਿਸ ਦੀਪਾਨਵਿਤਾ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ, ਮਿਸ ਹੇਮੰਤਿਕਾ ਵਾਹੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕਰ, ਮਿਸ ਆਕਾਂਕਸ਼ਾ ਕੌਲ, ਬੀ. ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਮੋਹਦ. ਅਖਿਲ, ਸੁਘੋਸ਼ ਸੁਬਰਮਣਯਮ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

1. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਅਤੇ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਡ ਚਾਈਲਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਕੀਮ (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ "ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ.") ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 1972 ਦੇ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ "1972 ਦਾ ਐਕਟ") ਅਧੀਨ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜੋ ਅਪੀਲੇਟ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ (ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.) ਅਤੇ ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਸਹਾਇਕਾਂ (ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.) ਨੂੰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਅਪੀਲੇਟ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਗ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੈਟਰਜ਼ ਪੈਟੈਂਟ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਗੁਜਰਾਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦਖਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲੇਟ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਲਿਆ ਕਿ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਹੋਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਾਣਤਾ ਜਾਂ ਹੋਨੋਰੈਰੀਅਮ ਨੂੰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਐਸ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਤਨਖਾਹ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ

2. ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੈ ਪਾਰਿਖ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਸੁਰੇਂਦਰਨਾਥ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

a) 1972 ਦਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਲਿਆਣ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। 1972 ਦਾ ਐਕਟ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਯੋਗਤਾ, ਬੁਢਾਪਾ, ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

b) ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ‘ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ’ ਹਨ।

c) 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ‘ਸਥਾਪਨਾ’ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ, 1947 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ, “1947 ਦਾ ਐਕਟ”) ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਜੇ) ਅਧੀਨ ‘ਉਦਯੋਗ’ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲੋਂ ਕਹੀਂ ਜਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

d) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਜੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯੋਕਤਾ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਿਤ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਉਦਯੋਗ’ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

e) ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜੇ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਧੀਨ ਸੱਤਾ ਵਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ 1972 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ 3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਗੈਰ-ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ

ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨ ਹਨ।

f) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਉੱਤੇ ਜੋ ਕਿ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ2SUPERSCRIPT, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਪਰੋਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿੱਖਿਆ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1972 ਦਾ ਐਕਟ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਵਰ ਕਰੇਗਾ।

g) ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਕਰਮਚਾਰੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੁਸ਼ਲ, ਅਰਧ-ਕੁਸ਼ਲ ਜਾਂ ਅਕੁਸ਼ਲ....." ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਸੀ। ਐਕਟ ਨੰਬਰ 47 ਦੇ 2009 ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(e) ਵਿੱਚ 'ਕਰਮਚਾਰੀ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

h) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਮੀਰਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ3SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਜਾਂ ਆਈਸੀਡੀਐਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰ ਸਕੇ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਐਕਟ, 1985 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 15 ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

i) ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮਾਸਿਕ ਮਾਣਕ ਤਨਖਾਹ ਨੂੰ ਮਾਣਪੱਤਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਟਾਈਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਨਿਰਣਾਯਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(s) ਅਧੀਨ, 'ਤਨਖਾਹਾਂ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਯਾ ਬੱਚਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ4 ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

j‘ਸਥਾਪਨਾ’ ਅਤੇ ‘ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਥਾਪਨਾ’ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਜਤਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ5SUPERSCRIPT ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ।

kਦਾਅਵਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ AWWs ਅਤੇ AWHs ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ

3. ਮਿਸ ਆਸਥਾ ਮਹਿਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ICDS ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ AWWs ਅਤੇ AWHs ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਜੋ ਔਰਤਾਂ ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ, ਭੋਜਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ, ਸਫਾਈ, ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਾਣਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਤਨਖਾਹ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ AWWs ਅਤੇ AWHs ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਣਪੱਤਰ ਵਿੱਚ 2020 ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮਾਣਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ 21ਸਤੰਬਰ 2020 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵਧਾਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੁਣ AWWs ਦਾ ਮਾਣਪੱਤਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 7,800 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ AWWs ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਗਏ

ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ICDS ਅਧੀਨ 53,029 ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 51,560 AWWs ਅਤੇ 48,690 AWHs ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਪੈਣਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਵੱਲ ਦੇਣ ਯੋਗ ਰਕਮ 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

4. ਮਿਸ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ICDS ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿੱਚ ਹੈ, 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ 'ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ' ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1948 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ "ਗੁਜਰਾਤ ਐਕਟ") ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। 'ਵਪਾਰਿਕ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ' ਅਤੇ 'ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ' ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸਨੇ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ICDS ਇੱਕ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਵਪਾਰ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਸਹਾਇਕ ਜਾਂ ਅਨੁਸਾਰੀ ਕੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸਨੇ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ICDS ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ, ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ, ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਟਰਫ ਕਲੱਬ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਰੀਜਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਐਮਪਲਾਇਜ਼ ਸਟੇਟ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ6 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸਨੇ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ 'ਸਥਾਪਨਾ' ਸ਼ਬਦ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਬਮਿਟ ਕੀਤਾ ਕਿ AWWs ਨੂੰ ਦ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ "2013 ਦਾ ਐਕਟ") ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4, 5 ਅਤੇ 6 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਈ.ਏ. ਨੰਬਰ 161608 ਦੇ 2021 ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਡਬਲਯੂ.ਐਸ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਐਸ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਿਰਫ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਲਕਿ ਅੰਗਨਵਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਘਰ ਦੌਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਬੱਧ ਹਨ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ।

2014 (9) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 657

ਆਂਗਨਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ

6. ਮੈਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2 ਅਕਤੂਬਰ 1975 ਨੂੰ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ ਅਧੀਨ, ਛੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ: -

(i) ਪੂਰਕ ਪੋਸ਼ਣ,NONE NONE

(ii) ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਗੈਰ-ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ,NONE NONE

(iii) ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਿੱਖਿਆ,NONE NONE

(iv) ਟੀਕਾਕਰਣ,NONE NONE

(v) ਸਿਹਤ ਜਾਂਚ ਅਤੇNONE NONE

(vi) NONEਰੈਫਰਲ ਸੇਵਾਵਾਂ।NONE NONE

ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਅਤੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

7. 2013 ਦਾ ਐਕਟ 5ਵੀਂ ਜੁਲਾਈ 2013 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। 2013 ਦਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 47 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਦਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 47 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“ਅਨੁਚਛੇਦ 47: ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ”

ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਫਰਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਮਝੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਔਸ਼ਧੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪੇਅ ਅਤੇ ਉਹ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਹਤ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ।

8. ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਅਨੁਚਛੇਦ 47 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਐਲਾਨਾਮੇ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਅਤੇ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਧੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਸੰਧੀ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ 'ਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਯਾਪਤ ਭੋਜਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਹੈ। 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਭਲਾਈ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਅਧਿਕਾਰ-ਆਧਾਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

9. ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 2013 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

“(1) “ਅੰਗਣਵਾੜੀ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਡ ਚਾਈਲਡ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 4, ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਅ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਵੇ।”

10. ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ 2013 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਤੋਂ 6 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:

“4. ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣਕ ਸਹਾਇਤਾ।- ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹਰ ਇੱਕ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ—

(ਅ) ਗਰਭਾਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਤੱਕ, ਸਥਾਨਕ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਰਾਹੀਂ, ਮੁਫਤ

ਭੋਜਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚੀ II ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੋਸ਼ਣਕ ਮਾਨਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ; ਅਤੇ

(ਬ) ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਤ੍ਰਤਵ ਲਾਭ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨਾਲ ਨਿਯਮਿਤ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਖੰਡ (ਬ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

5.ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣਕ ਸਹਾਇਤਾ—(1) ਖੰਡ (ਬ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਦੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੋਸ਼ਣਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੱਕ ਹੋਣਗੇ, ਨਾਮਤ:—

(ਅ) ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਮਰ ਅਨੁਕੂਲ ਭੋਜਨ, ਸਥਾਨਕ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਰਾਹੀਂ, ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚੀ II ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੋਸ਼ਣਕ ਮਾਨਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣਾ ਬੜ੍ਹਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; (ਬ) ਛੇ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਲਾਸ VIII ਤੱਕ ਜਾਂ ਜੋ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਦਿਨ, ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਮਧਿਆਹਨ ਭੋਜਨ, ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚੀ II ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੋਸ਼ਣਕ ਮਾਨਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(2) ਹਰ ਸਕੂਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਥੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀਕ□ਤ ਰਸੋਈਆਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

6. ਬਾਲ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ।- ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਨਕ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਰਾਹੀਂ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਡਿਊਲ II ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੋਸ਼ਣ ਮਾਨਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

11. ਉਪਰੋਕਤ ਉਲਲੇਖਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ, ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਬੱਚੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਹੱਕ ਉਕਤ ਲਾਭਾਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4,5 ਅਤੇ 6 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਲਾਭ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਪੂਰਕ ਪੋਸ਼ਣ (ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਚਾਈਲਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਸਕੀਮ) ਨਿਯਮਾਂ, 2010 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ "ਸੰਪੂਰਕ ਪੋਸ਼ਣ ਨਿਯਮ") ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਪੂਰਕ ਪੋਸ਼ਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 3 ਅਤੇ 4 ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"3. ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ। - (1) ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4, 5 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਚਾਈਲਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਸਕੀਮ) ਦੇ ਸੰਪੂਰਕ ਪੋਸ਼ਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਹਰ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਤੱਕ, ਅਤੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੇ

ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ (ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਤ) ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਚਾਈਲਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸਰਵਿਸਿਜ਼) ਅਧੀਨ ਸੰਪੂਰਕ ਪੋਸ਼ਣ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਸ਼ੰਸਿਤ ਆਹਾਰ ਭੱਤੇ ਅਤੇ ਔਸਤ ਦੈਨਿਕ ਸੇਵਨ ਵਿੱਚਲੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

4. ਭੋਜਨ ਪਰੋਸਣ ਦੀ ਥਾਂ. - (1) ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਡ ਚਾਈਲਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸੇਵਾਵਾਂ) ਇੱਕ ਸਵੈ-ਚੋਣ ਯੋਜਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਅ) ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਅਧਿਕਾਰ, ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਅ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਉੱਲੇਖਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨੇੜਲੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਗੇ।

(2) ਭੋਜਨ ਉਸ ਨੇੜਲੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਪਰੋਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਨੇ ਰਜਿਸਟਰ ਜਾਂ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਮ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ, ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਅਤੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੋਸ਼ਣ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗਰਭਵਤੀ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਰਭਾਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ 6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਅਨੁਕੂਲ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਡਿਊਟੀ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਨੂੰ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ਡਿਊਲ II ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ, ਹਰ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣ, ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੁਵਿਧਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ। ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਵਿਧਾਨਕ ਡਿਊਟੀ ਸਥਾਨਕ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ (AWWs) ਅਤੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਹੈਲਪਰਾਂ (AWHs) ਨੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਭਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

13. ਹੁਣ, ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਮਿਤੀ 25 ਨਵੰਬਰ 2019 (2021 ਦੇ IA ਨੰਬਰ 161608 ਦਾ ਅਨੁਬੰਧ ਏ-1) ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ, ਕਰਤੱਵਾਂ, AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਨਿਯਮ, ਆਦਿ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਵਰਕਰ/ਸਹਾਇਕ (ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ, ਆਨਰੇਰੀ ਸੇਵਾ, ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ) ਨਿਯਮ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਯਮ")। AWWs ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਅਤੇ AWHs ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ-1 ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅੰਤਿਕਾ-1 ਵਿੱਚ AWWs. ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਅੱਖੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ AWWs ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਫੰਕਸ਼ਨ:

(a) AWWs ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨਗੇ ਡਿਊਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕਰਕੇ ਅਪਡੇਟ ਕਰੇਗਾ ਨਵੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ;

(ਬੀ) ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੱਚੇ,

AWWs ਇੱਕ ਫਰਜ਼ ਅਧੀਨ ਹਨ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ-ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੋ। ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਪੋਸ਼ਿਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਡਾਕਟਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬੱਚੇ;

(c) AWWs ਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ 0 ਤੋਂ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸਮੇਤ ਭਾਰ. ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਚਾਰਟ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਲਓ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਖਭਾਲ;

(d) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਚਾਰ ਫਾਲੋ-ਅੱਪ ਦੌਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਇਲਾਜ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ/ ਪੋਸ਼ਣ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਕ ਭੋਜਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ;

(e) ਟੀਕਾਕਰਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ AWWs ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ। ਉਹ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਸਿਹਤ, ਪੋਸ਼ਣ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਫਾਈ ਸਿੱਖਿਆ;

(f) ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ;

(g) ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਜ਼ਿਟਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 3 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਬੱਚਿਆਂ, ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ, ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (h) ਅੰਗਣਵਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਚਾਰ ਮੰਗਲਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਿਧ ਖਾਸ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਜਾਗਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

(i) ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਾਹਜ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਧੀਮੇ ਵਿਕਾਸ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਹੈ;

(j) ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਨੂੰ 3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਕਿੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ;

(k) ਐਨੈਕਸ-I ਵਿੱਚ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ;

(l) ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਸਮਨਵਯ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ;

(m) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਅੰਗਣਵਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(n) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ, ਜਨਮਾਂ ਅਤੇ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਰਜਿਸਟਰਾਂ, ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਜਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

14. ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਵੀ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫਰਜ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

ਦੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਹਰ ਦਿਨ. ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ;

ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪਰੋਸਣਾ;

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਛੱਡਣਾ ਘਰ;

ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਅਤੇ ਪਰੋਸਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ;

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸਫਾਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ;

ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ AWWs ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਕੰਮ; ਅਤੇ

ICDS ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਈਸੀਡੀਐਸ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ।

15. ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ 3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਸਮਾਂ-ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਕਿੱਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਵਿੱਚ 25ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਤੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ, 'ਆਰ.ਟੀ.ਈ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 11 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"11. ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ। —ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰਭੂਤ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁੱਢਲੀ ਬਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਆਰ.ਟੀ.ਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤਾ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੁਖਦ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਮਾਹੌਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ "ਮੇਰੀ ਵਿਕਾਸ ਕਹਾਣੀ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਕਰਨਾ ਵੀ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ 3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 8ਵੀਂ ਮਾਰਚ 2018 ਨੂੰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ "ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਰਵ-ਸੰਭਾਲੀ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਸੰਪੂਰਣ ਪੋਸ਼ਣ" ਨਾਮ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੋਸ਼ਣ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ, 2020 ਅਧੀਨ, ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਬਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ (ਈ.ਸੀ.ਸੀ.ਈ) ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਈ.ਸੀ.ਸੀ.ਈ ਨੂੰ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਮੀਰਬੀ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ

16. ਅਮੀਰਬੀ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ AWWs ਅਤੇ AWHs ਨਾਗਰਿਕ ਅਸਾਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ ਸਨ। ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਏਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਿਵ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਜ਼ ਐਕਟ, 1985 ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਸਟੇਟ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ AWWs ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਬਰਕਰਾਰ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ AWWs ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਆਈਸੀਡੀਐਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ AWWs ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ AWWs ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ AWWs ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਪਾਣੀ ਬਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਮੀਰਬੀ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ 2007 ਵਿੱਚ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ 2013 ਦਾ ਐਕਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੁਸਤਕ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਈਸੀਡੀਐਸ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੂੰ 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4, 5 ਅਤੇ 6 ਅਧੀਨ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਤਵਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 25ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2019 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ.

17. ਮਤਾ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣ ਮਾਪਦੰਡ, ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। LAWS ਅਤੇ AWHs। ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ, AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਮਾਰਕਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, AWWs ਅਤੇ AWHs 58 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸੇਵਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ "ਮਾਣਯੋਗ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

18. 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਟੀਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਤਵਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, AWWs ਅਤੇ AWHs ਵੀ ਉਕਤ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟਸ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਤਵਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਐਨੈਕਟਮੈਂਟ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਬਾਂਹ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 47 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ।

19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ। 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਹੁਣ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਥਾਈ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਅਸਥਾਈ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਮੀਰਬੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਮੀਰਬੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇਗਾ।

ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ

20. ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਨੂੰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣਾ, ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਭੋਜਨ ਪਰੋਸਣਾ, 3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਅਕਸਰ ਘਰ ਦੌਰੇ ਕਰਨਾ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। 2013 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬੱਚਿਆਂ, ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਵੀਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਨੌਕਰੀ ਇੱਕ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਨੌਕਰੀ ਹੈ। 25ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ 2019 ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਜ਼ੋਲਿਊਸ਼ਨ, ਜੋ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਇੱਕ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਨੌਕਰੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਸਿਕ ਤਨਖਾਹ ਕੇਵਲ 7,800 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਸਿਕ ਤਨਖਾਹ ਕੇਵਲ 3,950 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਿਨੀ-ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਮਾਸਿਕ 4,400 ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ, ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਥੋੜ੍ਹੇ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਜ਼ 'ਤੇ ਲਾਗੂਕਰਨਯੋਗਤਾ

21. ਹੁਣ, ਮੈਂ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦਾ ਹਾਂ। 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (3) ਅਤੇ (3ਏ) ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਕਰਨਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ।

“(3) ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ -

(a) ਹਰ ਫੈਕਟਰੀ, ਖਾਨ, ਤੇਲ ਖੇਤਰ, ਬਾਗ਼, ਬੰਦਰਗਾਹ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ;NONE NONE

(b) ਹਰ ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਗ਼ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਸਨ;NONE NONE

(c) ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਮਚਾਰੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।NONE NONE

([3A] ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਰਹੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉੱਥੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇ।)

(ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

22. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਅਤੇ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ, ਕਲੋਜ਼ (ਸੀ) ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਹਰ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਸਨ।

23. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਐਕਟ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮਨ) ਐਕਟ, 2019 ਦੁਆਰਾ, ਪਰ ਗੁਜਰਾਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

24. ਹੁਣ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 1(3) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਦਾ 1972 ਐਕਟ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਜਲੰਧਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 3 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸੀਖਿਆ ਯੋਗ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ, 1972 ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਧਾਰਾ 1(3) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ:

(a) ਹਰ ਫੈਕਟਰੀ, ਖਾਨ, ਤੇਲ ਖੇਤਰ, ਬੂਟੇ, ਬੰਦਰਗਾਹ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ;

(ਬੀ) ਹਰ ਉਸ ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਉੱਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਸਨ।

(ਸੀ) ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਕਲਾਸ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਸ ਜਾਂ ਦਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਕਾਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਐਕਟ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2(i)(g) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ “ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨ” ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ “ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਜਾਂ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਵਿਕਾਸ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ, ਜਾਂ ਨੇਵੀਗੇਸ਼ਨ, ਸਿੰਚਾਈ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਜ, ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਦੀ ਊਰਜਾ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ, ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ”। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਐਕਟ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਐਕਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(ਬੀ) ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ “ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ” ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਐਕਟ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਫਿਰ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਐਕਟ “ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ” ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ, ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਐਕਟ ਇੱਕ ਐਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਲਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਭਾਵ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ। ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(ਬੀ) ਅਧੀਨ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਾਣਿਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨ ਐਕਟ, 1958। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(ਬੀ) ਵਿੱਚ “ਕਾਨੂੰਨ” ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਾਣਿਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਣਿਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(ਬੀ) ਨੇ ਇੱਕ ਇਕੱਲੇ ਐਕਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ, ਭਾਵ, ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ, ਦੋਵਾਂ ਵਾਣਿਜਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਣਿਜਿਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਾਣਿਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨ ਐਕਟ ਸਾਰੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਇਹ ਵਾਣਿਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(ਬੀ) ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵਾਣਿਜਿਕ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ “ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ” ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਛੱਡਿਆ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਹੈ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਐਕਟ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(ਬੀ) ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਸਾਡੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ. ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3)(b) ਹਰੇਕ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ। ਅਜਿਹੇ ਇੱਕ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ ਪੇਮੈਂਟ ਆਫ ਵੇਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ii)(g) ਦਾ ਅਰਥ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਐਕਟ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਵਿਕਾਸ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਪੁਲਾਂ ਜਾਂ ਨਹਿਰਾਂ, ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੇਵੀਗੇਸ਼ਨ, ਸਿੰਚਾਈ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ, ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਈਡਲ ਅੱਪਰ ਬਾਰੀ ਦੁਆਬ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਜਿਹੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਐਕਟ ਦਾ ਇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਤ 'ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ' ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ
ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ
ਜੋ ਕਿ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹਨ।

25. ਮੈਂ ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਨਮੂਲਨ) ਐਕਟ, 1970 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ “ਕਾਂਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ ਐਕਟ”) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਈ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ :

"(ਈ)”ਸਥਾਪਨਾ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ-

(i) ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ, ਜਾਂ -

(ii) ਕੋਈ ਵੀ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ, ਵਪਾਰ, ਕਾਰੋਬਾਰ, ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਕੰਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ ਐਕਟ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4)(ਏ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 1, ਕੰਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ ਐਕਟ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਗੁਜਰਾਤ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹੁਣ ਚੋਣ ਅਤੇ AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ. ਉਕਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ। ਜਿਵੇਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਬਾਂਹ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਸਰਕਾਰ. ਹੁਣ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਿੰਗ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ. AWWs ਅਤੇ AWHs ਨੂੰ ਮਿਹਨਤਾਨੇ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਯੋਗਦਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿੱਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਾਪਨਾ ਹੈ ਕੰਟਰੈਕਟ ਲੇਬਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਈ)।

26. ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਕੋਡ, 2019 ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ 8 ਅਗਸਤ 2019 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਝ ਹੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੀ ਧਾਰਾ (m) ਇਸਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦਯੋਗ, ਵਪਾਰ, ਕਾਰੋਬਾਰ, ਨਿਰਮਾਣ, ਜਾਂ ਕਿੱਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਸਮਾਜਿਕ 'ਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ 29 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, 2020 ਜਿਸ ਨੂੰ 28 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ

ਮਿਲੀ ਸਤੰਬਰ 2020। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ

27. ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਇਕਾਈ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਮਿਨੀ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਸ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ਼ ਇਸ ਗੱਲ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਦੀ ਕਲੋਜ਼ (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸੀਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਗਲੋਰ ਟਰਫ ਕਲੱਬ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਰਾਜ ਬੀਮਾ ਐਕਟ, 1948 ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਐਕਟ "ਸਥਾਪਨਾ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. ਧਾਰਾ 2 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਈ), (ਐਫ), ਅਤੇ (ਐਸ) ਜੋ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ 'ਕਰਮਚਾਰੀ', 'ਮਾਲਕ' ਅਤੇ 'ਤਨਖਾਹ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"(ਈ)"ਕਰਮਚਾਰੀ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਜੋ ਤਨਖਾਹ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਅਜਿਹੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂਅਲ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ, ਫੈਕਟਰੀ, ਖਾਨ, ਤੇਲ ਖੇਤਰ, ਬਾਗ਼, ਬੰਦਰਗਾਹ, ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ, ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੰਮ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਜਾਂ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਹੈ;

"(ਐਫ)"ਮਾਲਕ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾਨ, ਫੈਕਟਰੀ, ਖਾਨ, ਤੇਲ ਖੇਤਰ, ਬਾਗ਼, ਬੰਦਰਗਾਹ, ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ: -

(i) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਾਂ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੰਤਰਾਲਾ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮੁਖੀ,

(ii) ਕਿਸੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ, ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ।

(iii) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ, ਜਾਂ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸੰਸਥਾਨ, ਫੈਕਟਰੀ, ਖਾਨ, ਤੇਲ ਖੇਤਰ, ਬਾਗ਼, ਬੰਦਰਗਾਹ, ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਥੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਮੈਨੇਜਰ, ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਮ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ;

"(ਐਸ) "ਤਨਖਾਹ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਾਰੇ ਮੁਆਵਜੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਦੇਣਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਬੋਨਸ, ਕਮਿਸ਼ਨ, ਘਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਭੱਤਾ, ਓਵਰਟਾਈਮ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੱਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

29. 'ਤਨਖਾਹ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਕਮਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਭੱਤੇ। ਇਸ ਲਈ, AWWs ਅਤੇ AWHs ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਾਣ-ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ AWWs ਅਤੇ AWHs ਨੂੰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਨਖਾਹ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, AWWs ਅਤੇ AWHs 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਖੰਡ (ਅ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਤਦਨੁਸਾਰ, ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰਾਂ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਨਿਯੋਕਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਖੰਡ (ਐਫ) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ।

30. ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 1997 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਖੰਡ (ਸੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (3) ਦੇ ਖੰਡ 1 ਅਧੀਨ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਜੋਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ, 3 ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਕੰਮ AWWs ਅਤੇ AWHs ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਰ.ਟੀ.ਈ. ਐਕਟ ਦੇ ਖੰਡ 11 ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

31. ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 1972 ਦਾ ਐਕਟ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ AWWs ਅਤੇ AWHs 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਮੀਰਬੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਆ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕਾਮਗਾਰ ਯੂਨੀਅਨ (ਰਜਿ.) (ਸੁਪਰਾ) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪਨਾਇਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 1972 ਦਾ ਐਕਟ AWWs ਅਤੇ AWHs 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ। ਕੰਟਰੋਲਿੰਗ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੇ ਬਕਾਇਆ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਰਕਮਾਂ 'ਤੇ 10% ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸਾਦੀ ਵਿਆਜ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

32. ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਉੱਚਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ 8ਵੀਂ ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1219 ਦੇ 2016 ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 6ਵੀਂ ਜੂਨ 2016 ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਯੋਗ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਨੂੰ ਕਹੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਭ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਏਡਬਲਿਊਡਬਲਿਊਜ਼ ਅਤੇ ਏਡਬਲਿਊਐਚਜ਼ ਨੂੰ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 3ਏ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 10% ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਦੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਅਜੈ ਰਸਤੋਗੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਤਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਿੱਚੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਜੋ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਉਭਰਿਆ ਹੈ।

2. ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਘਾਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਈਸੀਡੀਐਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਰੋਲ

ਮਾਡਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਬਾਂਹ ਹੈ, ਇਸ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਇਹ ਵੀ ਸੋਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਯ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਤ ਜਾਂ ਅਵਿਅਕਤੀਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

3. ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀਤ/ਅਵਿਅਕਤੀਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾਮਤ: ਯੋਗਦਾਨੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਯੋਗਦਾਨੀ। ਯੋਗਦਾਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨਾਂ/ਗ੍ਰਾਂਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮੁੱਖ ਗੈਰ-ਯੋਗਦਾਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਐਕਟ, 1923, ਮਾਤ੍ਰਤਾ ਲਾਭ ਐਕਟ, 1961 ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਐਕਟ, 1972 ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ।

4. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ ਸਮਾਜਿਕ ਬੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਕਾਨੂੰਨ। ਸਮਾਜਿਕ ਬੀਮੇ ਵਿੱਚ, ਲਾਭ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬੀਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਯੋਗਤਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜ/ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰੋਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5. ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ, 1972 (ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ “ਐਕਟ, 1972” ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਦੋ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਸਨ। ਇਹ ਸਨ ਕੇਰਲਾ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਐਕਟ, 1970 ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਐਕਟ, 1971। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਲੇਬਰ ਮਿਨਿਸਟਰ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਲੰਬੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਐਕਟ, 1972 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ 16ਵੇਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਸਤੰਬਰ, 1972 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

6. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਐਕਟ 1972 ਦੇ ਮੈਂਡੇਟ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ, ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਵਫਾਦਾਰ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇੱਕ ਇਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ 5 ਸਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਮੇਂ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ/ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ/ਅਸਤੀਫਾ/ਅਸਮਾਇਕ ਮੌਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਹ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਯੋਜਿਤ/ਅਨਾਯੋਜਿਤ ਕਾਮਿਆਂ/ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸਮੇਟਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3)(ਅ) ਅਤੇ (ਬ) ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3)(ਸੀ) ਅਧੀਨ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 1(3) (ਅ),(ਬ) ਅਤੇ (ਸੀ), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਧੀਨ ਉਲਲੇਖਿਤ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਤੱਕ ਐਕਟ 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਐਸ) ਅਧੀਨ 'ਤਨਖਾਹ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਣਨਾ ਲਈ ਹੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਐਕਟ 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਈ) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਐਕਟ 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3) ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਐਕਟ, 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 1(3) ਅਤੇ 2(ਈ) ਅਤੇ 2(ਐਸ) ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

“1(3) ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ –
(a) ਹਰ ਫੈਕਟਰੀ, ਖਾਨ, ਤੇਲ ਖੇਤਰ, ਬਾਗ਼, ਬੰਦਰਗਾਹ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ ਉੱਤੇ;
(b) ਹਰ ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਦਸ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਸਨ;
(c) ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਦਸ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕਰਮਚਾਰੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਨਾਲ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2. ਪਰਿਭਾਸਾਵਾਂ. – ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਸੰਦਰਭ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ,

……

(e) “ਕਰਮਚਾਰੀ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂਅਲ ਜਾਂ ਅਨਿਵਾਰਿਆ, ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀ, ਖਾਨ, ਤੇਲ ਖੇਤਰ, ਬਾਗ਼, ਬੰਦਰਗਾਹ, ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ, ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਐਕਟ ਜਾਂ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਹੈ।

……

(s) “ਮਜ਼ਦੂਰੀ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਸਾਰੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਜੋ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਊਟੀ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ ਉੱਤੇ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਕਮਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਦਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗਾਈ ਭੱਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਬੋਨਸ, ਕਮਿਸ਼ਨ, ਘਰ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਭੱਤਾ, ਓਵਰਟਾਈਮ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਭੱਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

7. ਐਕਟ, 1972 ਨਿਯੁਨਤਮ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਐਕਟ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਰਾਜ ਬੀਮਾ ਐਕਟ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਰਗੇ ਹੈ ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਨਿਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਉਪਾਯ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕਣ।

8. ਲੈਟਿਨ ਸ਼ਬਦ ‘ਗ੍ਰਾਟੁਇਟਾਸ’ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਸ਼ਬਦ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ‘ਤੋਹਫਾ’। ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਨੂੰ ਨਿਯੋਕਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਤੋਹਫਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਇੱਕ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਭੁਗਤਾਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਯੋਕਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸਮਰਪਿਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਨਿਯੋਕਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

9. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ, ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਸ ਦੀ ਅਸਰਦਾਰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਹ ਐਕਟ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਤੂਨ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਨੀਂਹ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

10. ਐਕਟ 1972 ਉਦਯੋਗਾਂ, ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਤਨਖਾਹ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਆਬਾਦੀ ਲਈ

ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਨੂੰ ਐਕਟ, 1972 ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰਨ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਕਟ, 1972 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

11. ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਜੀ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਉਦਯੋਗਾਂ/ਸਵਾਇਪ੍ਰਭੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿ CCS (ਪੈਨਸ਼ਨ) ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਰਕਮ ਦੀ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ।

12. ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ 2007 ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ਬਦ “ਕਰਮਚਾਰੀ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀ, ਖਾਣ, ਤੇਲ ਖੇਤਰ, ਬਾਗ਼, ਬੰਦਰਗਾਹ, ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ, ਦੁਕਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

13. ਜਦੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਰਗ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਯਾਨੀ ਇੱਕ ਜੋ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜੋ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।

14. ਮੈਕਸਵੈਲ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ:

"ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਖਿੱਚਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਰਥ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੱਡੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਵੇ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਆਮ ਅਰਥ ਵਿਧਾਨਸਭਾ ਦੀ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਹਿਣਯੋਗ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਢਿੱਲ ਨੂੰ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਮਾਣਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਚਰਚਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਐਨ. ਸੁੰਦਰਾ ਮਨੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੈਂਗਲੋਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਜੱਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰ; ਸੰਤ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਜਿੰਦਰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਸਟੀਲ ਅਥਾਰਿਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਵਾਟਰਫਰੰਟ ਵਰਕਰਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ।

16. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਹੋਰ; ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਟਿਵ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਹੋਰ; ਜਯਾ ਬੱਚਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ; ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਮੀਰਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤੇ ਬਿਰਲਾ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

17. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ 1982-1985 ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ 21-31

ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ 2006 ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ 2012 ਵਿੱਚ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਐਕਟ, 1972 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 6ਵੇਂSUPERSCRIPT ਜੂਨ, 2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰਬੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਲਟ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੇ ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

18. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਆਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ 21-31 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ Rs. 1000/- ਜਾਂ Rs. 1250/- ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਐਕਟ 1972 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਵੱਲ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਕੇਵਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਹੈ।

19. ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ (AWW) ਅਤੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਮਦਦਗਾਰਾਂ (AWH) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਿਹਤ ਜੰਗ ਸੀ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਗਲੀ ਕਤਾਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤ ਕਾਮਿਆਂ ICDS ਦੀ ਰੀੜ ਹਨ। ICDS ਸਕੀਮ ਨੂੰ 2 ਅਕਤੂਬਰ, 1975 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ 47 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਫਰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਕਾਰਡ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ICDS ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ 2011 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ 158 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਗਰਭਵਤੀ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਜੂਨ 2018 ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ 1.36 ਮਿਲੀਅਨ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰ ਸਨ। ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅਗਲੀ ਕਤਾਰ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸਟਾਫ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਫ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਇੱਕ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਮਦਦਗਾਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਿਲੋਮੀਟਰਾਂ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ। ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ICDS ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰ-ਘਰ ਰਾਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰੋ ਕੋਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

20. ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਯੋਜਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ - ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੋਸ਼ਣ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਗਰਭਵਤੀ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮੁਦਾਇ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ। “ਸਮਾਜਿਕ ਬਾਲ ਦੇਖਭਾਲ” ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ: ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਸੰਭਵ ਸਰੋਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜਿਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਮੀਰ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਕਾਰਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾਗਤ ਤੰਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਵਜੋਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਜੋਂ।

21. ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸੰਪੂਰਣ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਬਾਲ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵਧਾਉਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲ ਪੋਸ਼ਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਰਿਟਰਨ ਕਾਫੀ ਉੱਚੇ ਹਨ, ਜਾਂ

ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਉੱਚੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਿਤ ਬਾਂਹ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜੋ ਇੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

22. ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੈਮਿਲੀ ਹੈਲਥ ਸਰਵੇਖਣ (2005-06) ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ 48% ਬੱਚੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਲਈ ਬੌਣੇ ਅਤੇ 43% ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਸਿੱਖਿਆਵਿਦਾਂ, ਬਾਲ ਰੋਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਜ਼ਣਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅਦਭੁਤ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਨੀਂਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੋਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਮੀ ਜਾਂ ਗਰੀਬੀ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਸੁਧਾਰੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਅਦਭੁਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਸਾਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਆਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਉਤਤੇਜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਪਰਿਆਪਤ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਉਲਟ ਨਤੀਜੇ ਹਨ। ਖਰਾਬ ਪੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਅਤੇ ਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਘਾਟ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜੇ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ। ਬੱਚਪਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਘਾਟ ਭਾਸ਼ਾ, ਮੋਟਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬਾਧਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਫਾਈ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਮੌਤ ਦਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ।

23. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਬੱਚਾ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਅਤੇ IV ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਏ। ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਹੈ।

24. ਅਨੁਚਛੇਦ 15(3) ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਕਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੋਜਨ, ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ, ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਸਮੇਤ, ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਉੱਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਜੇ.ਪੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

25. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਭਾਵ, ਲੇਖ 41, 45 ਅਤੇ 46, ਅੰਤਤਃ, ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ, ਲੇਖ 21-ਏ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ 86ਵੀਂ ਸੋਧ ਐਕਟ, 2002 ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਛੇ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ 86ਵੀਂ ਸੋਧ ਨੇ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ, ਇਸ ਨੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

26. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 39(ਈ) ਅਤੇ (ਐਫ) ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਦੀ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਲੇਖ 39(ਈ) ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ "ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਿਆਂ, ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਬਲ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੋਮਲ ਉਮਰ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ" ਅਤੇ "ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮਜਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ

ਜਾਂ ਬਲ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਾ ਖਾਂਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ"। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਲੇਖ 39(ਐਫ) ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਗਰਿਮਾ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬੱਚਪਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਤਿਆਗ ਵਿਰੁੱਧ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ"।

27. ਲੇਖ 45 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਕਿ "ਰਾਜ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਬਾਲ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ"। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਬਾਲ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਤੂਬਰ 2010 ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2009 (ਆਰ.ਟੀ.ਈ.), ਜੋ ਕਿ "ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਬਾਲ ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ" ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

28. ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ ਬੱਚੇ ਲਈ ਵੀ ਮੁੱਖ ਖੇਤਰ ਹਨ। ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾਹੋਦਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ, ਉਪੇਕਸ਼ਾ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

29. ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਸਿਹਤ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਜਨਨ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਇਸ ਨੇੜਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਜਿਸਨੂੰ ਖਾਣੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਸੇਵਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਪੂਰਕ ਪੋਸ਼ਣ, ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ, ਆਦਿ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਰ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ – ਮਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਬੰਧਨਯੋਗ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਮਨਜ਼ੂਰੀ।

30. ਗਰਭਵਤੀ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ, ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਾਣੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2013 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗਰਭਾਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਤੱਕ, ਸਥਾਨਕ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਰਾਹੀਂ, ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ਡਿਊਲ II ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪੋਸ਼ਣ ਮਾਨਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

31. ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਸਕੀਮ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗਰਿਮਾ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦੀ ਸਸਕਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਭਾਗੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਣ ਇੱਕ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਭੇਦਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੌਕੇ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲੇ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ।

32. ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਸਕੀਮ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਂਡੇਟ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਸਕਤੀਕਰਨ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਕਟੈਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਢਾਵਾ ਦੇਣਾ, ਲਿੰਗ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਸਥਾਗਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਹੁ-ਕਟੈਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਪੋਸ਼ਣ, ਸੰਸਥਾਗਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੱਕ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਸਕਣ।

33. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗੂ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਸਕੀਮ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਂਦੇ

ਹਾਂ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਸਹਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ 0-6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 2011 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ 58 ਮਿਲੀਅਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਮਾਨਵ ਸੰਸਾਧਨ ਹਨ। ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਕੀਮਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

34. ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਸਕੀਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਝੰਡੇਬਰਦਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਅਨੋਖੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਵੇਰ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਗੈਰ-ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ, ਬਿਮਾਰੀ, ਘਟਿਆ ਸਿੱਖਣ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਲਾਭਪਾਤਰੀ 0-6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਹਨ।

35. ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ:

0-6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ;NONE

ਬੱਚੇ ਦੇ ਠੀਕ ਮਾਨਸਿਕ, ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨੀਂਹ ਰੱਖਣਾ;NONE

ਮੌਤ, ਬਿਮਾਰੀ, ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ;NONE

ਬੱਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬੜ੍ਹਾਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸਮਨਵਯ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ; ਅਤੇNONE

ਮਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਾਮਾਨਿਆ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇ।NONE

36. ਜੇ ਅਸੀਂ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮੁਦਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀਏ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੋਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਫੂਡ ਸਿਕਿਉਰਿਟੀ ਐਕਟ, 2013 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4, 5, 6 ਅਤੇ 7 ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ/ਵਾਰਡ ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

37. ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ 3-6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਸਕੂਲ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣਾ, 6 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੂਰਕ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਭੋਜਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣਾ, ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਘਰ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਰਨਾ, ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਅਤੇ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਟੀਕਾਕਰਣ ਦੇ ਕਾਰਜਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਾਰਜਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ ਸਟਾਫ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

38. ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਹਾਇਕਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਪ੍ਰਸਾਰ, ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਈ ਹੈ।

39. ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਗੁਚਛੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਪੁਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਐਫ.ਐਸ.ਏ. ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹਨ। ਉਹ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਰਵੇਖਣ ਹੋਵੇ, ਛੋਟੀ ਬਚਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਵੇ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਮੂਹ ਬੀਮਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਔਪਚਾਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਵੇ।

40. ਜੇ ਅਸੀਂ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ, ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ, ਉਹ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਬਜਾਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤੁੱਛ ਜਿਹੀ 'ਮਾਣ-ਰਾਸ਼ੀ' (ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ) ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟ-ਟਾਈਮ ਸਵੈਚਛਿਕ ਕਾਮਿਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਲਗਭਗ 4 ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

41. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਤੋਂ ਸਪੋਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੱਧ ਹਨ। ਹੋਰ ਐਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਧਾਨਕ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

42. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਘਾਹ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਮਹਿਲਾ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ/ਕਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਵਾਧਾ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਵਿਤਕਰੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨੀ, ਭਾਈਚਾਰਕ/ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ/ਮਹਿਲਾ ਮੰਡਲਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਸਰਦਾਰ ਮੇਲਜੋ

43. 15ਵੀਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਸਤੰਬਰ, 2015 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨੀਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੈ:-

"ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ। ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚ AWWs ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ:

(i) ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚ 50% ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ AWWs ਵਿੱਚੋਂ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ AWWs ਵਜੋਂ 10 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਯੋਗਤਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ

(ii) ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ 50% ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

...

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਰੰਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਧਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ, ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ।"

44. ਇਹ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ/ਕਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਣਮੁੱਕ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕਾਮਿਆਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬਣਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

45. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗੁਜਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 25ਵੀਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਨਵੰਬਰ, 2019 ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਮਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ (ਸਮੇਤ ਅਕਾਦਮਿਕ ਯੋਗਤਾ) ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਪੋਸਟ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਭਾਗੀਦਾਰ/ਅਰਜੀਦਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

46. ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲਾ, ਜੋ ਵੀ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਚਾਰ ਸੰਹਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਸਕੰਡਕਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ।

47. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਮਤਾ ਦਿਨਾਂਕ 25ਵੀਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਨਵੰਬਰ, 2019 ਅਧੀਨ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਦਾ ਢੰਗ ਸਮੇਤ ਸੇਵਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਪਰਐਨੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਉਮਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

48. ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮਾਣਪੱਤਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਪੱਤਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸੰਮਾਨਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ/ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੈਚਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੋ ਕੁਝ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 'ਮਾਣਪੱਤਰ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ 'ਤਨਖਾਹ' ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ 1972 ਦੀ ਧਾਰਾ 2(s) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ।

49. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਅਮੀਰਬੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਜੋ ਲੋਕ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 311 ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਵਲ ਪੋਸਟਾਂ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 311 ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਅੰਗਣਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜੀ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

50. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨ/ਮਦਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ 1972 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

51. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਮੀਰਬੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਫੈਸਲਾ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

52. ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਛੋੜਾ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਗਾ ਕਿ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ/ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਮ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਅਸਰਦਾਰ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਤੱਕ ਕਈ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅੰਗਨਵਾੜੀ ਕਾਰਕੁੰਨ/ਮਦਦਗਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਜ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਜੋ ਕਿ ਸੀਮਿਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਵੰਚਿਤ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਈ.ਸੀ.ਡੀ.ਐਸ. ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭਣ ਲਈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਣ।

53. ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀ 8ਵੀਂ ਅਗਸਤ, 2017 ਦੀ ਅਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਿਭੂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਬੋਸ

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

(ਸਹਾਇਕ: ਸ਼ੁਭਾਂਸ਼ੂ ਦਾਸ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate